

۶ روز تا میز مذاکره؛ بازی اروپا با برگ برجام

تهران (پانا) - یک هفته مانده به برگزاری کمیسیون مشترک برجام که قرار است ۱۵ آذر در سطح معاونان و در وین برگزار شود، تحولات برجانی که پس از اجرای گام چهارم کاهش تعهدات و در پی ناآرامی‌ها در ایران به واسطه افزایش قیمت بنزین اندکی مسکوت مانده بود از سر گرفته شده است.

مقام‌های اروپایی و آمریکایی که دو هفته گذشته را تنها به اظهار نظر درباره اعتراض‌های مردمی در ایران گذرانده‌اند، حالا دوباره خواهان اجرای برجام هستند بدون آنکه به یاد بیاورند بخش عمده‌ای از اتفاقات در ایران در پی خروج آمریکا از برجام و عمل نکردن اروپا به تعهداتی است که حتی با خروج واشنگتن وعده آن را داده بود.

هر چند دونالد ترامپ آمریکایی و وزیرای کابینه‌های اروپا و آمریکا اصرار دارند که تحریم‌هایشان در ایران به نتیجه رسیده و منجر به اعتراض مردم و نزدیک شدن آنها به هدفشان یعنی تغییر حکومت شده است اما اروپا تلاش می‌کند فاصله اندک خود را با این اظهارات در آمریکا حفظ کند و همچنان توافق هسته‌ای را توافقی بداند که با تأیید شورای امنیت سازمان ملل می‌تواند پابرجا بماند ولی این روند اوپا نیز به سیاق آمریکا تبدیل به روشی برای متهم کردن ایران شده است. آنها در حالی که بدعهدی خود را نادیده می‌گیرند ساز بدعهدی ایران را کوک کرده‌اند تا طبل خروج از برجامشان با صدای کاهش تعهدات برجانی ایران که بر اساس توافق هسته‌ای انجام می‌شود به صدا در آید.

در این زمینه فرانسه همان طور که در بیش از یک سال اخیر پیش قدم حفظ برجام بوده است، پیش قدم شده تا ایران را تهدید کند. ژان ایو لودریان، وزیر امور خارجه فرانسه در سخنرانی خود در پارلمان این کشور با اشاره به اقدام ایران در کاهش تعهدات خود در برجام که هر دو ماه یکبار اعلام می‌شود، گفت پاریس در حال بررسی اعلام مکانیسم حل اختلاف در این توافق موسوم به «مکانیسم ماشه» است.

«مکانیسم ماشه» در واقع همان «ساز و کار حل اختلافات» است که در بندهای ۳۶ و ۳۷ در توافق هسته‌ای برجام گنجانده شده است در این دو بند چگونگی حل و فصل اختلافات میان طرف‌های برجام آمده است. این دو بند از آنجا که به کارگیری آنها می‌تواند به بازگشت خودکار تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران منجر شود به مکانیسم ماشه معروف شده است.

البته لودریان همچنان مدعی است که این کشور در حال تلاش برای مجاب کردن آمریکا به کاهش فشارها علیه ایران است.

با این همه آنچه لودریان مطرح کرده هم با واکنش ایران مواجه شده است و هم حمایت دو کشور دیگر چین و روسیه را ندارد. همان طور که سخنگوی وزارت امور خارجه روسیه نیز به این اظهارات واکنش نشان داد و به طرف‌های غربی توافق هسته‌ای هشدار داد فکر اینکه می‌توانند هر کاری می‌خواهند را با ایران انجام دهند، کنار بگذارند.

اینستکس در راه مانده

اما ماجراهای برجام در حالی که ۶ روز به برگزاری کمیسیون مشترک مانده است به همین جا ختم نشد. دیروز (جمعه ۸ آذر)، ۶ کشور اروپایی بلژیک، دانمارک، فنلاند، هلند، نروژ و سوئد با صدور اطلاعیه‌ای اعلام کردند که در صورت پایبندی مجدد ایران به تعهدات جامع مندرج در برجام حاضرند با سه کشور فرانسه، بریتانیا و آلمان در ساز و کار حمایت از مبادلات تجاری با ایران، اینستکس همکاری کنند.

وزرای این ۶ کشور اروپایی در بیانیه خود ضمن تاکید بر لزوم حفظ و اجرای کامل برنامه جامع اقدام مشترک، برجام یادآور شدند که این توافق؛ZWNJ& نامه در شورای امنیت سازمان ملل متحد به تصویب رسیده و ابزاری مهم برای منع گسترش سلاح؛ZWNJ& های اتمی و حفظ ثبات در منطقه خاورمیانه است.

در ادامه این بیانیه تصریح شده که با توجه به «حمایت مستمر اروپا از برجام»؛ و تلاش مداوم آن برای اجرای تعهدات اقتصادی مندرج در برجام، کشورهای بلژیک، دانمارک، فنلاند، هلند، نروژ و سوئد در حال پیوستن به جمع سهامداران اینستکس هستند.

البته این ۶ کشور تاکید کرده؛ZWNJ& اند که تحقق این امر منوط به آن است که ایران نیز بدون فوت وقت به سطح پیشین تعهدات خود در چارچوب برجام بازگردد.

سازو کار موسوم به اینستکس ماه؛ZWNJ& هاست که تبدیل به پرونده؛ZWNJ& ای خاک خورده در روابط بین ایران و اروپا برای اجرای تعهدات اروپایی؛ZWNJ& ها شده است. آنها که پس از خروج آمریکا در برجام در بیانیه؛ZWNJ& ای به صورت رسمی اعلام کرده بودند که اجازه نخواهند داد منافع اقتصادی ایران از برجام منتفی شود در طول یک سال صبر «استراتژیک»؛ ایران که فرصتی برای آنها برای اجرای وعده؛ZWNJ& ها بود حتی قادر نبودند که یک تعهد خود را اجرایی کنند. این در حالی است که آمریکا با تحریم نفتی و بانکی ایران فشار اقتصادی بر تهران را چندین برابر کرد.

اروپا در جلسات رسمی و غیر رسمی در مذاکرات کارشناسی و سران و حتی در پیشنهاد؛ZWNJ& های امانوئل مکرون، رئیس؛ZWNJ& جمهوری فرانسه به ایران اعلام کرد که قادر نیست از زیر پرچم آمریکا خارج شود و شرکت؛ZWNJ& های اروپایی حاضر نیستند که محرومیت آمریکا را برای مبادله با ایران بپذیرند.

همین شد که ساز و کار مبادله Instrument in Support of Trade Exchange یا «ابزاری برای حمایت از مبادلات تجاری»؛ZWNJ& را راه؛ZWNJ& اندازی کرد که بتواند راه مستقیمی برای مبادله مالی با ایران به دست آورد. راهی که تا کنون که نزدیک به یک سال از مذاکرات آن گذشته است تنها با ایجاد مقری در فرانسه و ثبت آن همراه بوده و قادر به هیچ اقدامی نشده است.

اداره اینستکس به آلمان واگذار شد و بریتانیا هم به عنوان سهامدار در آن مشارکت خواهد داشت. ریاست این کنسرسیوم اقتصادی را پرفیشر، مدیر سابق کومرتس؛ZWNJ& بانک آلمان به عهده گرفته است، هر چند که برای این مکانیزم به نتیجه نرسیده تا کنون مدیرهای دیگری هم انتخاب شده اند که تحت فشار آمریکا قادر به همکاری نبوده؛ZWNJ& اند.

ایران به اروپا اعلام کرده است که در صورتی که مبادلات بانکی و نفتی برای کشور ممکن شود کاهش تعهدات برجامی را متوقف خواهد کرد و به ۵ سال گذشته بازمی؛ZWNJ& گردد با این حال اروپا هنوز نتوانسته است در مورد اینستکس و این مبادلات اقدامی انجام دهد که ایران را مجاب کند و حتی هنوز دو طرف در این باره که این مکانیزم در مورد کالاهای تحریمی اجرا خواهد شد یا غیر تحریم به زبان مشترکی نرسیده؛ZWNJ& اند.

به این ترتیب به نظر می؛ZWNJ& رسد اقدامی که ۶ کشور اروپایی دیروز انجام داده؛ZWNJ& اند راه حلی باشد برای تزریق مالی به ساز و کاری که از ۱۱ بهمن سال گذشته تا کنون نتوانسته است به عمل برسد.

اولین واکنش به این اقدام نیز از سوی فرانسه بود. وزیر امور خارجه فرانسه پس از آنکه سخنان قبلی؛ZWNJ& اش با واکنش تندی روبه روشد دیروز در توئیترش نوشت: «امروز تصمیم مهمی از سوی ۶ کشور اروپایی برای پیوستن به اینستکس انجام شد. اروپایی؛ZWNJ& ها تعهد عمیقی برای حمایت از برجام و استقلال عمل اروپا نشان دادند. انتظار داریم ایران به تبعیت از برجام بازگردد.»؛

با این حال هنوز ایران در این زمینه واکنشی نداشته است و جزئیاتی نیز اعلام نشده است و تنها یک منبع آگاه در این باره به پانا گفت که با این روند اینستکس قوت و قدرت بیشتری می گیرد و می تواند کارایی بیشتری داشته باشد اما مشکل

اصلی اینستکس مسأله مالی ورودی و منابع مالی است که باید حل شود و اگر برای این منظور اقدامی انجام شود روند کار بهتری می‌زود.

در چنین شرایطی شاید تنها بتوان این تحلیل را داشت که در روزهای منتهی به برگزاری کمیسیون مشترک برجام و در حالی که ایران بر عملیاتی کردن پنجمین گام کاهش تعهدات نیز تأکید داشته است، اروپا قصد دارد با دست پر به میز مذاکرات کمیسیون مشترک برسد و شاید بتواند راهی پیدا کند که ایران را در برجام نگاه دارد. البته در این میان اظهارات ضد و نقیض اروپا نیز وجود دارد که نشان می‌دهد غربی‌ها قصد دارند با برگ برجام بازی تازه‌ای را با ایران آغاز کنند اما اینکه ایران تا چه حد به قاره سبز و هم پیمانان آمریکایی این اجازه را بدهد نیاز به زمان بیشتری دارد.